

Inngangur

Hann dró ullarábreiðuna yfir axlirnar og skalf af kulda þrátt fyrir að sviti læki af líkama hans.

Höndin sem hélt á fjaðurstafnum skalf af áreynslu. Hann gat ekki hvílt sig, hann varð að skrá allt sem hann hafði orðið vitni að. Eitthvað varð að standa eftir fyrir komandi kynslóðir. Hann var ef til vill sá eini í þessum heimi sem enn var á lífi þetta kvöld.

Tilhugsunin vakti honum ótta. Enn einn sóttitabylgjan skók líkama hans. Hann var svo ótrúlega þyrstur! Höfuðverkurinn var að kljúfa höfuðið og honum leið eins og það myndi brotna í litla búta.

Hann leit niður á þann hluta handleggisins sem stóð fram úr erminni á munkakuflinum. Handleggurinn var undarlegur á litinn, allur í svörtum blettum. Svartidauði! Hann vissi að tíminn væri naumur, alltof naumur.

Hann hélt áfram að skrifa:

„Allt frá upphafi lífs á jörðinni hefur aldrei verið talað um að svo margt fólk hafi dáðið úr pest, hungri eða elli á jafn skömmum tíma. Jarðskjálftar sem breiðast út um marga tugi kílómetra leggja borgir, bæi og hallir í rúst, gleypa þær. Pestin drepur alla íbúa borga, bæja, halla og bændabýla svo vægðarlaust að varla er nokkra lifandi manneskju að finna. Pestin er svo smitandi að allir sem snerta hina látnu eða sjúku smitast og deyja. Hinn látni og skriftafaðir hans eru grafnir saman. Fólk er svo óttaslegið að það þorir hvorki að vitja hinna sjúku né grafa hina látnu. Margir deyja af völdum graftarkýla og blaðra sem koma á fótleggi eða undir handarkrikann. Aðrir deyja vitfirrtir eftir að pestin hefur lagst á höfuðið eða vegna þess að þeir kasta upp blóði.

Þetta undarlega ár hefur verið einstakt og svo fullt af mótsögnum — gífurleg frjósemi og á sama tíma svo mikil veikindi og dauði.”

Höndin skalf af þreytu en einnig vegna hinna óskiljanlegu atburða sem hann skráði á bókfellið. Nú var ekki langur tími til stefnu.

Svo margt fólk, svo mörg líf sem hafa slokknað.

Hann hélt áfram að skrifa og orðin runnu eins og af sjálfu sér úr fjaðurpenna hans. Honum lá mikið á. Nú var ekki langt eftir.

„Sjaldgæft er að aðeins einn deyi á hverju heimili, oftast deyja hjónin og börnin og allt þjónustufólkið á heimilinu.

Og ég, bróðir John Clynn í Betlimunkareglunni Minor í Kilkenny, hef í þessa bók skráð hið ótrúlegasta sem hefur lagst yfir okkur á ævi minni, þetta er það sem ég hef sjálfur séð eða

heyrt ærlega menn segja. Þetta hef ég gert til þess að þessi óskiljanlegi atburður falli ekki í gleymsku, til þess að vitneskjan um hann varðveitist í þágu komandi kynslóða.

Ég, sem hef séð allt þetta sjúka fólk, allan heiminn í greipum hins illa og sem bið þess innan um allt þetta dána fólk að dauðinn komi til mín, hef tekið að mér að skrá það sem ég hef annaðhvort séð eða heyrt. Og til þess að það sem ég skrái hverfi ekki með skrásetjaranum...vinnan hverfi ekki með verkamanninum...hef ég skilið eftir nokkur bókfell til þess að hægt sé að bæta við ef svo kynni að fara að einhver annar lifi í framtíðinni, að einhverjum syni Adams hafi tekist að flýja undan pestinni og geti haldið áfram því verki sem ég hóf...”

Hann lét fjaðurstafinn síga niður í blekbyttuna, studdi sig við bekkinn til að standa á fætur og staulaðist að svefnbekknum. Hann lagðist á hann og andvarpaði af létti. Kallið var komið...

John Clynn tók hinsta skjálfandi andardráttinn.

(Þetta skrifaði John Clynn, betlimunkur af reglu Fransiskana, sem lést úr Svartadauða árið 1348. Á eftir síðustu orðum hans hefur einhver skrifað „Hér lítur úr fyrir að höfundurinn hafi dáið!”)

1. kafli

Árið er 1348, ár Pestarinnar, ár Svartadauða. Já, sjúkdómurinn sem fór um mörg lönd og drap án þess að fara í manngreinaralit gekk undir ýmsum nöfnum. Margir héldu að jörðin væri að farast, þar á meðal munkurinn John Clynn. Saga okkar byrjar áður en bróðir John Clynn skráði athuganir sínar og tók síðasta andvarpið.

Sögupersónurnar okkar, Ramóna og Theó, lifa enn rólegu lífi í nútímanum án þess að hafa minnsta grun um þær hörmungar sem brátt ríða yfir. Nú grípum við þær og drögum þær inn í vængjaslátt sögunnar.

„HJÁLP!” hrópaði Ramóna skelfingu lostin þegar hún datt fram fyrir sig.

Theó kastaði sér fram og greip í handlegginn á henni. Hann fann kunnuglega titringinn um leið og hann snerti hana. Umhverfið varð þokukennt, hann varð ringlaður og honum varð óglatt. Hann vissi þegar í stað hvað var að gerast. Þau voru að flytjast til í tíma!

Þessi undarlega tilfinning leið fljótt hjá, en hann sá að grunur hans hafði reynst réttur. Þótt hann næði að grípa í handlegg Ramónu kom það ekki að gagni. Hún datt á ávaxtasöluborð sem var ekki þarna áður. Haugur af eplum rann af stað og valt fram af borðinu. Ramóna teygði út höndina til að reyna að stöðva rennslið en tókst aðeins að grípa eitt epli. Hrúga af glansandi rauðum eplum rann niður á jörðina.

Ramóna stóð með eplið í hendinni. Hún sneri sér undrandi og óttaslegin að Theó og vissi þegar í stað að þau hefðu flust til í tíma. Þeir sem horfðu á gátu túlkað svipinn á henni sem sakbitni og það gerði eigandi söluborðsins. Hann taldi sig hafa staðið tvo þjófna að verki.

„STOPP!” hrópaði hann og hljóp fram fyrir borðið til að ná þeim.

Ungmennin tóku til fótanna. Þau vissu að ekki tjóaði að standa kyrr og reyna að útskýra að þau hefðu ekki ætlað að stela eplum. Þau vissu hvorki hvar þau voru né á hvaða öld þau höfðu hafnað, en þau vissu fyrir víst að þau voru ekki lengur í kunnuglega umhverfinu heima.

Theó hélt enn í handlegg Ramónu þegar hann hljóp af stað og tróð sér í gegnum mannþröngina á torginu. Þau olnboguðu sig áfram og heyrðu ávaxtasalann kalla fyrir aftan sig:

„STÖÐVIÐ ÞJÓFANA! STÖÐVIÐ ÞÁ!”

Þau tóku stefnuna á háan steinturn við enda torgsins og komu móð og mäsandi á götuna undir honum. Þar var líka fullt af fólki.

Það var eins og þau hefðu hafnað í miðri skrúðgöngu sem væri hluti af óhugnanlegri trúarhátíð. Sumir göngumennirnir drógu stóra og þunga krossa, aðrir pískuðu sjálfa sig þar til bakið varð blóðugt og enn aðrir krupu á kné, spenntu greipar og báðust fyrir. Margir sungu dapurlega sálma.

Theó og Ramóna hlupu eins hratt og þau gátu í gegnum fólksmergðina á krókóttri götunni. Allt í kring voru há hús með lokuðum dyrum og hlerum fyrir gluggum. Málmgrindur voru fyrir gluggunum á neðri hæðum margra húsanna og þau virtust yfirgefin. En það þurfti þó ekki að vera. Ef til vill voru dyrnar og hlerarnir lokaðir til að halda sterku sólskininu úti.

Nú voru þau komin út úr mannþrönginni og inn á breiðari götu sem virtist vera verslunargata. Þar ráfaði sinnulaust fólk um og sýndi því sem boðið var til sölu á söluborðunum engan áhuga. Margir sneru sér við og störfðu á Theó og Ramónu sem komu hlaupandi inn á götuna. Einhver, sem sennilega heyrði hróp mannsins, reyndi að ná taki á þeim, en þau slitu sig laus og hlupu áfram. Manninum sem elti þau miðaði betur vegna þess að fólk vék úr vegi fyrir honum og sumir reyndu að stöðva þau. Brátt næði hann þeim.

Þegar þau komu fyrir horn á stóru steinhúsi og beygðu inn á enn eina þrönga og krókótta götu heyrðu þau rödd kalla:

„Hingað inn!”

Grannur sólbrúnn handleggur stakkst út um dyr, náði taki á hendi Theós og togaði bæði hann og Ramónu af ótrúlegum styrk inn í port nógu tímanlega til að fela þau fyrir mannum sem elti þau. Hann hljóp æpandi framhjá án þess að vita að þjófarnir voru aðeins nokkrum tugum sentímetra frá honum.

Ramóna hallaði sér upp að húsveggnum og blés mæðinni. Theó sleppti takinu á handlegg hennar og sá sér til undrunar að bjargvættur þeirra var stúlka á svipuðum aldri og þau.

„Takk,” sagði hann mäsandi og beygði sig fram til að ná andanum.

„Theó...” sagði Ramóna og virtist undrandi.

Hann sneri sér að henni. Hún stóð þarna áhyggjufull á svip og rétti fram höndina. Í henni lá rauða eplið sem hún reyndi að bjarga frá því að detta á jörðina.

Theó fór að hlæja og brátt veltist hann um af hlátri. Það varð til þess að Ramóna sá líka skondnu hliðina á atburðinum og tók undir. Hún hafði stolið epli frá mannum þótt það hefði ekki verið ætlunin. Ekki var að undra þótt hann elti þau.

Stúlkan sem bjargaði þeim starði á eplið.

Hvað hef ég gert? Er ég gengin af göflunum? Ég hafði ákveðið að vera hér í skjóli, fara ekki út á götuna og hitta ekkert ókunnugt fólk. En svo geri ég svona vitleysu, dreg ókunnugar manneskjur hingað inn í húsið!

Theó og Ramóna horfðu skilningsvana á stúlkuna sem starði óttaslegin á eplið. Var eitthvað athugavert við það? Ramóna virti eplið fyrir sér. Nei, þetta var glansandi rautt epli sem virtist gómsætt.

Það var Theó sem spurði. „Er eitthvað að eplinu?” sagði hann og reyndi að ná augnsambandi við stúlkuna.

Augu hennar voru full af ótta og hún virtist úti á þekju, en hún hristi höfuðið.

„Af hverju bjargaðirðu okkur?” spurði Theó sem nú var farinn að anda eðlilega og var afar forvitinn um þessa dularfullu stúlku. Hann langaði til að bæta við „...fyrst þú virðist svona hrædd við okkur...” En hann sagði þetta ekki. Hann óttaðist að stúlkan yrði enn hræddari ef hún vissi að þau sáu hvað hún var hrædd.

„Af hverju ekki? Ég veit það reyndar ekki sjálf, það bara gerðist,” næstum hvíslaði stúlkan.

Hvað fékk mig til að opna dyrnar og líta út einmitt þegar þessar tvær manneskjur komu hlaupandi? Af hverju dró ég þær inn? Var það hönd Guðs sem stjórnaði mér? Hvað er svona sérstakt við þessi tvö? Af hverju vildi Guð að ég hitti þau?

Stúlkan hafði engin svör við spurningunum sem hringsnerust í kollinum á henni. En eitt var víst, hún taldi að það sem hún gerði hefði verið heimskulegt og að hún ætti brátt eftir að iðrast þess.

„Það var mikið lán fyrir okkur að þú skyldir hjálpa okkur,” sagði Ramóna. „Ég heiti Ramóna og þetta er Theó vinur minn. Hvað heitir þú?”

Ramóna reyndi að tala eins vingjarnlega og hún gat. Hún var stúlkunni þakklát fyrir hjálpina og skildi ekki hvers vegna hún var svona hrædd, en þau fengju örugglega svar við þeirri spurningu ef þau tækju öllu með ró og leyfðu stúlkunni að venjast þeim.

„Minette,” sagði stúlkan og hnykkti til höfðinu. Svarti hrokkni hármakkinn sem náði niður að mitti sveiflaðist.

En skyndilega var eins og hún áttaði sig á því sem hún hafði gert og fór að skjálfa af hræðslu.

Hvað ef þau eru veik, hvað ef þau bera með sér smitið sem hefur kostað svo marga lífið?

Minette horfði á þau og reyndi að sjá ummerki um sjúkdóm, sóttthitaröða í kinnunum, máttleysi eða þjáningu. Henni fannst hún sjá eitthvað á stráknum, Hún færði sig fjær.

Æ, af hverju var ég svo gálaus að rétta þeim hjálparhönd? Af hverju þarf ég alltaf að vera svona hjálpsöm? Strákurinn virðist máttleysislegur og riða á fótunum. Eitthvað er athugavert við þau, en hvað er það?

Minette kyngdi og beit á vörina á meðan hún virti manneskjurnar sem hún hafði hjálpað gaumgæfilega fyrir sér. Fötin þeirra voru skrýtin! Ramóna var í sams konar buxum og Theó, furðulegum bláum buxum. Theó var í röndótttri peysu með kraga en Ramóna bara í ermalausri línblússu. Undarlegt að vera aðeins í nærfötunum...Minette starði á þau með galopnum augum. Eitthvað var verulega athugavert við þessi tvö!

Minette vissi vitaskuld ekki að klæðnaður Ramónu var afar venjulegur á hennar öld. Hún var bara í venjulegum hvítum bol.

Ramóna sá að Minette varð æ hræddari við þau. Hún virtist að því komin að leggja á flóttu og Ramóna gat ekki lengur stillt sig.

„Af hverju ertu svona hrædd við okkur?“ spurði hún þegar Minette færði sig enn fjær. „Höfum við sagt eða gert eitthvað til að hræða þig?“

Minette hristi höfuðið og sneri sér að Theó.

„Líður þér illa?“ spurði hún.

Minette hélt um langan svartan hárlökk, vafði honum um fingur sér, stakk honum upp í sig og saug hann. Hún var afar hugsí og virtist ekki taka eftir því sem hún gerði við hárið.

„Nei, mér líður ljómandi vel! Af hverju spyrðu?“ sagði Theó.

Hvað hún er undarleg. Hún er hrædd og óörugg og horfir svo rannsakandi á okkur. Eru það fötin okkar eða eitthvað annað sem gera hana svona tortryggna? hugsaði Theó.

„Theó! Þér líður alls ekki ljómandi vel!“ sagði Ramóna og sér til undrunar sá hún að stúlkan færði sig enn fjær.

Ramóna ákvað að segja Minette hvers vegna Theó var svona þreytulegur eftir hlaupin, en áður en hún byrjaði að tala fann hún hrikalega lykt. Hún var eins og ... hvernig var hún eiginlega?

„Hvaða lykt er þetta?“ spurði hún.

„Lykt?“ spurði Minette og þefaði út í loftið. „Ég finn enga lykt.“

„En þetta er *daunn!*“ sagði Theó sem einnig fann lyktina.

Minette hristi höfuðið og horfði hugsí á þau. *Hvernig gátu þau spurt um lyktina? Öll borgin angaði og hafði gert það lengi. Af hverju höfðu þau ekki fundið lyktina fyrr? Hvaða skrítna fólk var þetta?*

„Ég verð að sækja bróður minn,“ sagði hún í stað þess að svara spurningu þeirra. Svárið var augljóst.

Hún hraðaði sér í átt að háu tröppunum.

„Áttu heima hér?“ spurði Ramóna sem elti Minette og svipaðist nú um í stóra salnum sem þau stóðu í.

Stór steinstigi lá upp á efri hæðina, veggirnir voru þaktir fallegum veggmyndum og í útskotum stóðu brjóstmyndir af körlum. Hvítar styttur af fólki og dýrum stóðu meðfram veggjunum og málað loftið var eins og eftirlíking af himninum. Þar svifu englar, fiðrildi, fuglar, ský og stór gul sól.

Ramóna leit af öllu þessu fallega sem var í kringum þau og horfði á Minette sem nam staðar í neðsta stigaprepinu. Hún var í látlausum svörtum langermakjól með háu hálsmáli. Kjóllinn náði alla leið niður á gólf. Hún var líka með stóra hvíta svuntu og leit út eins og blanda af þernu og fínni dömu. Hún var limafögur og lagleg. Hendurnar voru litlar og alls ekki hrjúfar og vanhirtar eins og þær gátu orðið af miklum þvottum og hreingerningum. Ramóna var hreint ekki viss um hvað hún ætti að halda um hana.

Minette hélt áfram að stara á Ramónu og Theó og vissi varla hverju hún ætti að svara. *Átti hún heima hér? Já, hún átti heima hér. Hún hafði átt heima í þessu húsi meirihluta ævinnar. En ætlaði hún að halda áfram að vera þarna? Það var stóra spurningin sem hún stóð frammi fyrir. Hvernig átti hún þá að svara?*

Loks kinkaði hún kolli.

„Hvílíkt hús sem þú átt!“ sagði Theó hrifinn og strauk fallett handriðið sem var úr dökkum viði.

Hann sneri sér við og horfði á stóru viðarhurðina fyrir útidyrnum. Hún var há og nógu breið til að hægt væri að ríða hestum inn í salinn. Ef til vill gerðu menn það og ef til vill var það þess vegna sem gólfið var lagt stórum steinflísum.

„Eigum við að koma með þér?“ spurði Ramóna og færði sig nær Minette, en það varð til þess að stúlkan fór lengra upp í stigann.

„Af hverju ertu hrædd við mig?“ spurði Ramóna. „Fyrst bjargarðu okkur og svo bráðliggur þér á að komast sem lengst í burtu frá okkur.“

Ramóna var verða örg. Hún skildi ekki hvers vegna stúlkan hagaði sér svona. Hvers vegna svaraði hún ekki spurningum þeirra? Af hverju forðaðist hún þau? Minette virtist dauðhrædd við líkamssnertingu en samt hafði hún gripið í þau og dregið þau inn um dyrnar. Hvers vegna?

„Hann er sjúkur!“ sagði Minette lágt, beit á vörina og horfði á Theó.

„Theó er ekki sjúkur,“ sagði Ramóna. „Hann er bara dálítið þreyttur!“

„Já, þannig byrjar það stundum,” sagði Minette og gekk aftur á bak lengra upp í stigann til að sjá hvort þau eltu hana.

„Hvað byrjar svona?” spurði Ramóna og fór upp í neðsta þrepið.

Theó hafði nú snúið sér við og hlustaði undrandi á samræður þeirra.

„Dauðinn!” sagði Minette og bætti svo við höstugum rómi: „Bíðið hér! Ég kem strax aftur. Ég ætla bara að sækja minn kæra bróður!”

Hún sneri sér snöggt við og hljóp upp stigann en Theó og Ramóna stóðu og störfu forviða á eftir henni.

„Hvað kom yfir hana?” spurði Theó og hristi höfuðið.

„Theó...hér er eitthvað eins og það á ekki að vera,” sagði Ramóna. „Hvar heldurðu að við séum? Við vorum í fríi í Flórens en nú höfum við flust til í tíma. Við lendum alltaf í einhverju skelfilegu. Hvaða skelfing hefur dunið yfir Flórens? Ef við erum þá enn þar. Og af hverju er hún svona hrædd við okkur?”

„Hún talaði um dauðann,” sagði Theó. „Fólkið sem við sáum í borginni virtist þjást og það söng sorgarlög. Ef til vill var þetta líkfylgd sem við hlupum framhjá. Minette er svartklædd og svart er litur sorgarinnar. Kannski hefur einhver ættingi hennar dáið. Við höfum kannski brotið gegn einhverjum útfararsíð eða eitthvað svoleiðis!”

Minette stóð efst í stiganum, þrýsti sér upp að veggnum og hlustaði á hvert einasta orð. Hljómburðurinn var svo mikill að hvert einasta orð barst upp stigann. Minette hafði oft gramist að hljóð skyldi berast svona vel úr salnum. Alltaf hafði verið erfitt að tala við einhvern í stiganum eða salnum án þess að allir í húsinu heyrðu hvað sagt var. Nú var hún fegin því að orðin bárust upp til hennar því hún heyrði allt sem þau sögðu.

En um hvað voru þau að tala? Þau virtust ekki vita neitt um farsóttina sem var komin í borgina! Og hvaða tal var þetta um að flytjast til í tíma...? Það var ekki hægt. Nú um stundir var nógu erfitt var að komast til næstu borgar. Og þeim sem komu hingað... var ekki hleypt inn!

Theó virtist geðþekkur og Ramóna virtist líka ágæt. En þau voru bæði svo *skilningslaus*...Átti hún að þora að fara aftur niður til þeirra? Já, af hverju ekki. Ef þau voru smituð þá hafði hún þegar smitast af þeim. Hún hafði snert þau.

Minette lokaði augunum og beit á vörina. Hún sá eftir að hafa verið svo vitlaus að draga þau inn í húsið. En ekki varð aftur snúið og hver sagði að einmitt *hún* ætti að lifa þegar næstum allir aðrir dóu?